

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bibliotheca Rhetorum

In Quo Orationes Sacrae, & Panegyricae

Le Jay, Gabriel François

Ingolstadij, 1726

De Otio. Oratio XIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71028](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71028)

qui vocanti Deo jam diu non pares, & à vitiorum
femita retrahenti non obsequeris.

Quamquam ah! potiùs, quotquot estis, vos
honor atque obtestor, per JESU Christi sangui-
nem, qui extinguendis Inferorum ignibus effusus
est totus; per salutem vestram, per amorem quem
habere vos decet fortunatae aeternitatis, extirpate se-
dulo malas vitiorum fibras, quæ vestris cordibus
increverunt, ut mundi toti atque expurgati aeterno
Dei conspectu in caelesti patriâ frui mereamini.

DE OTIO.

ORATIO XIII.

Fili conserva tempus, Ecclesiast. cap. 4.

REdeunte, uti fert mos pristinus, studiorum
curriculo, quibus & diligenter excolendis,
& prudenter moderandis Deus Optimus Ma-
ximus me addixit: nihil ego vel ad injuncti mihi mu-
neris rationem melius, vel ad utilitatem vestram
accommodatius, vel ad ipsam DEI omnipotentis
gloriam potiùs esse duxi, quàm si bene collocandi
in studendi exercitatione temporis auctor hodie at-
que adhortator accederem. Id verò dicendi argu-
mentum arripui eò lubentiùs, Adolescentes Chri-
stiani, quòd debellandum hostem aggredior aetati
vestrae tantò periculosum magis, quantò minùs vi-
deri solet metuendus.

Nam quis, vel inter eos, qui studiorum labo-
res ultrò suscipiunt, tanti putet prodigium esse tem-
poris? quis se, dum accedit ad ablueudas in Sacra-
mento

mento flagitiorum sordes, accuset otiosum fuisse identidem? Quis desidiosam ex omni parte vitam in gravioribus adolescentiæ piaculis numerandam arbitretur? Et tamen quis deplorare pro rei dignitate possit, quantam genus id vitij vestri labem ætati, quàm gravem moribus corruptelam, quàm exitiale saluti ipsi detrimentum afferat?

Sinite me igitur insidiosissimum juxtà & infestissimum retegere vobis scopulum, ne ad eum allisis miserabiliter tristissimum facere naufragium contingat; sinite me, juratum non tam eruditionis bonæ, cujus promovendæ studium experimini, quàm vestræ integritatis hostem acrioribus urgere stimulis, & me de inertiori otio differentem sic audite, ut ad extirpandam penitus pestem illam, si quem jam infecisset, vel ad eandem declinandam certè strenuam, virilémque diligentiam afferatis.

Atenim, inquires, quid est in Otio, quod infesteris tantum? vel quid mali tandem otium importet, nisi fortè jacturam aliquam temporis? nihil ergo perire tibi putas, dum tempus perit? Non tu malorum in numero rei omnium pretiosissimæ damnum reponis? Atqui id scito, quisquis es, Otium, vel si id unum incommodi ferat, quòd pariat dispendium temporis, hoc ipso nomine Adolescenti Christiano esse omni ope fugiendum; quod erit Orationis pars prima. Addam, & illud alterâ, quantumvis alienum ab opinione tua videatur, fieri omnino non posse, quin otium multorum fons vitiorum & Origo sit. Utrumque quantam habere vim oporteat, ad excitandam in unoquoque vestram actuosam diligentiam, breviter intelligite.

I. P A R S.

Quanti sit inter res cæteras pretij tempus illud quòd ducimus, significavit ipse satis rerum omnium artifex Deus; qui, cum in genus hominum quid-

quid

quid cœli terræque ambitu continetur, plenâ ac prædigâ, ut sic loquar, manu bonus effuderit, unius parcus avarûsque temporis visus est. Nam cur, amabo, tam multas divisit illud in partes, ac veluti fecuit in portiunculas, quas alias tantum post alias nobis impertiret? nisi ut intelligeremus summum esse divinæ liberalitatis munus, momenta temporis singula, ac, nisi per sinceram, legitimamque partem cuiuslibet usuram, ulterioris deinceps spatij fiduciam exhiberi.

Quantulum est enim verò, quod in longa illa serie temporum vindicare sibi pro jure suo quis possit? Quod elapsum semel tempus est, non est amplius cuiusquam in potestate: quod futurum aliquando præcipitur, illud, quanquam præstolari liceat, nullus audeat tamen sibi certò polliceri. Unam igitur, quam habemus in præsentia, moram temporis, hoc breve spatium, quo spiramus, solam hanc diei bonæ particulam, quæ vix concessa nobis statim dilabitur, nostram dicere, usurpare quasi propriam, & in usus vel bonos vel pravos contere-re ad arbitrium possumus. Divitias miseras, Adolescentes Christiani!

Quamquam quid miseras dico, aut quid divinæ liberalitati usque ad eò videor injurius? Divitias imò fortunatas, quibus summum, infinitumque comparari bonum possit! Hæc etenim, quæ nobis impertitur, copia temporis quantumvis exigua, pretium Æternitatis est: hac mercede redimitur felicitas nunquam cessatura; hoc uno pignore fruendi tempus in omne divini Numinis facultas impertitur. Ponite vobis ante oculos unumquemque sanctissimorum hominum, qui vitæ hujus defuncti periculis inter immortales delicias felix ævum jam traducunt; quærite diligenter à singulis, quibus tandem gradibus ad cælum ascenderit; eritne unus eorum aliquis, qui datas sibi ab omnipotente Deo particulas

quas

quasque temporis, æternitatis ipsius lucro appositæ non ostendet? qui beatos illos ac florentes dies, quos transigit, bene actis in vitâ momentis brevissimis non debeat? qui pondus illud immensum gloriæ, quâ fruitur, non conflaverit, decisæ ævi fluentis ex portionibus, eisdemque, totidem veluti margaritis, impositam capiti coronam non ornaverit?

Vide ergo, quisquis vel otiaris desidiosè, vel rebus alijs intentus, quæ ad officium non pertinent, tempus malè perdis, quantum quid majus opinione momentique majoris tibi depereat. Dum enim tempus amittis, quid aliud facis, obsecro, nisi vitam ipsam amittis, nisi beatitudinem abjicis, nisi æternitatem totam, quanta quanta est, vilipendis, ac pro nihilo æstimas? Atque hoc tempus, infortunata Adolescens, cujus hodie jacturam tam facilem ducis, desiderabis olim amissum, cum ad eas veneris angustias, quibus brevis temporis induciæ mederi possent. Diem aliquem ex illis, quos molli in otio turpique desidîâ contriveris, postulabis votis omnibus ac lacrimis, & diem illum fortè non impetrabis. Horam tibi unam impertiri ad detestationem peccatorum, ad expiationem scelerum, ad veram sinceramque cordis mutationem optabis, & tempus & tempus fortè non erit amplius.

O si intelligeretis, Adolescentes charissimi, quam acerbo animi sui desiderio requirant, ac lamententur tempus amissum, quotquot sempiternis ignibus justus omnipotentis Dei furor addixit! ô si videretis eorum lacrymas, audiretis gemitus tristissimos, lamentabiles omnium querelas exciperetis! Accedite animis, amabo vos, & penetrare, quantum fieri potest, cogitatione mentis vestræ usque ad profundas inferorum voragines, ubi miserabiles illæ victimæ miris quidem, sed veris cruciantur modis! subsistite paululum, adeste cum silentio, date

L

aurea

anrem. Quid doletis, infelices animæ? quid lugetis? quid lamentamini? Tempus amissum, inquit, tempus amissum. Quid optatis? quid petitis? quid precamini? ecce unam omnium vocem audio: temporis momentum! O si impetrare, o si habere fas esset momentum temporis!

Educamus enim verò ex illis subterraneis specubus, ex ergastulis ignitis, ex tenebris horrenibus, adducamusque animam unius alicuius Adolescentis, cui molle atque iners Otium exitii causa extiterit ac ruinæ. Siliamus illam ante eorum oculos, qui mensæ ipsos, annos integros, totamque ad eam adolescentiam nugis conterunt; qui abjectis pietatis Christianæ officii scholasticoque peno neglecto, à primo mane usque ad vesperam perpetuò oscitantur; qui libros deferunt veluti pondus quoddam Æternæ gravius, qui conclusi in musæo, vel in schola tanquam in ergastulo, subselliis suis, tanquam crucibus quibusdam affixi, peregrinantur interim animo, vagis peregrinisque cogitationibus atque inanibus figmentis, utinam non turpissimis, mentem pascunt; qui studiorum omne genus quasi crudiores cibos fastidiunt. Siliamus, inquam, animam illam eorum in conspectu, qui in desidiolo turpique vœterno consensescere volunt, quasi nunquam in crimine morituri.

Illam videre mihi videor infelicem animam, emergentem de tenebris suis in hanc lucem, spirantem incendia, flammam anhelantem, & voracissimam undique ignibus circumseptam: illam audire mihi videor (contemplamini vos attentius) in has tristissimas voces erumpere: Ah! me infelicem, cui momentum unum temporis satis ad pœnitentiam esset, & negatur! infeliciores vos, qui tantam temporis copiam temerè profunditis! Aderit dies, (putet unusquisque vestrum nominatim se ab animâ illâ compellari) aderit dies, cum momenti huius, quod nunc fluit, iacturam æternis mecum gemitibus lamentabere!

Perit

Perit heu ! tibi , quod meis , quod damnatorum omnibus ignibus extinguendis sufficeret ! quod si ad pœnitentiam concederetur , nulli jam essent Inferi , cessarent incendia , disrumperentur cruces , evanescerent equulei , tormenta omnia quiescerent ; cujus redimendi si facultas foret , longissimis afflictionis cujuscunque doloribus commutatum vellem : sed nunquam dabitur ! mihi tempus effluxit omne ; una æternitas tota exhaurienda superest . Tamen momentum quæro , dum annos integros perdis : da , da , Adolescens desidiose , vel momentum ex illa profuentia temporis ; momentum unum ab aliquo vestrûm impetrem tot inter dies , mensésque , quorum estis prodigi . Sed heu ! quò relabor ? ô æternitas temporis indiga ! ô mortalitas temporis prodiga !

Ite , ite , dividite in bonis dies vestros , temporis ne parcite : mihi quoque olim , uti jam & vobis , levis ejus jactura visa est : nunc verò amissum lugeo , æternûmque lugebo . Amisi , quemadmodum nunc amittis tu , cui sordent literarum studia , qui ludum deperis , qui , ex quo te in Otium effudisti , factus es in omni vitæ parte licentior , qui brevi ex illa Otij vacuitate , in teterrimas vitiorum sordes demergêris ; qui animam tuam nostris ignibus jam oppigneris ! Sed satis diu infelix anima aspectu tuo dirissimo , horrendisque vocibus exterruisti nos . I detestabilis , I temporis quondam stultè prodiga ; repete antra illa immania , in quibus nulla unquam tibi pars temporis , nullus temporum finis imperietur .

At vos videte porro , Adolentes , quem tandem ex ijs fructum capiat : pensate vobiscum , num tam leve videri debeat dispendium temporis , ut si unum id incommodi ferret Otium , tamen omnî cautione fugiendum illud non æstimetis ? Heu ! quàm multi hac ipsâ horâ , hoc ipso momento divinum

ad tribunal iudicandi sistuntur, qui profusionem temporis lugere incipiunt.

Sed quid Ego diutius immorer in persequendo malum illud, quod omnium est, quæ parere Otium solet, longè levissimum. Progrediamur ulterius, Adolescentes, &, quot ex illo venenato fonte rivuli corruptissimi profluant, quot infelices rami ex arbore illa funestissima procreentur, videamus. Sic est enim verò: fieri omninò non potest, quin Otium multorum fons vitiorum & origo sit: hoc porro superest alterâ Orationis parte demonstrandum.

II. PARS.

Agite verò, excutiamus diligentius vitam alicujus Adolescentis, qui, cum strenuam ac sedulam studio Literarum operam, quemadmodum postulat ejus officij ratio, navare deberet, turpi se Otio, corrumpi ac depravari pariat. Dic mihi, quæso, Adolescens desidiose, si quis hinc esses hujusmodi, quid agis statis illis ac designatis studio temporibus, dum à studendo abstines? Tene meditandis ac perpendendis rerum æternarum momentis occupatum affirmabis? Tene flagitare enixis precibus divinam opem, vel pios libros curiosis pervolutare oculis causabere? Tene charitatis operibus, in visitandis ægrotis, in consolandis afflictis ac mœrentibus distentum excusabis? Tamen, licet hoc faceres, nescis quàm sine fructu, quàm nullo salutis emolumento ejusmodi officijs indulgeres; reprobante scilicet Deo isthæc intempestivæ servitutis obsequia, quæ nec exigit à te in præsentia, nec habere accepta potest, dum studendi laborem, quem jubet imperiis, negligis?

At enim id credam te consecrato Literis tempore ad exercendum bonum opus quodpiam abuti, dum te in ijs, quæ ad Deum pertinent tam remissum,

tam

tam somnolentum, quàm in pertractandis studijs desidem animadverto? Quid agis igitur, iterum peto, Adolescens otiose, quid agis, quando non studes? si te cogitare prava, moliri turpia, pudendis operam dare facinoribus dixerò; reclamabis continuo, innocentem te, castum ac pudicum affirmabis. Esto: nihil refecare ad vivum placet: demus hoc tibi, talem te revera esse, qualem profiteris; quippe nondum penetravit altiùs vis mali, & adhuc res tuæ in integro sunt. Nunc ergò, ut ad eluendam, quàm jam aspersus es, desidiæ labem alacrior accedas; intellige, quibus tandem gradibus ab inerti Otio, ad summum nequitiae barathrum Adolescentia devolvatur.

Ab alienatus à studijs fastidio quodam ac satietate adolescentis animus incipit postmodum, & in rebus pijs languescere, eumque sentire teporem, quem in studio Literarum jam dudum experitur. Non jam eâ, quàm solebat, attentione mentis atque reverentiâ preces Deo fundit, sed oscitanter, sed vago nullòque animo secum immurmurat, vel contrahit, vel etiam omittit: hebescit sensim ac pedetentim gustus ille suavissimus, quo in frequentandis divinis mysterijs perfundebatur simul, & ad implendas injuncti sibi muneris partes accendebatur. Interim fides nutat, spes trepidat, charitas refrigescit. Nihil lætitiæ spiritualis ex sacrâ mensâ, nihil ex Pœnitentiæ Sacramento solatij percipit: mox ab illis divinæ gratiæ fontibus ac canalibus recedit fastidiosus; Ipsum Mariæ nomen nihil blandum insonat auribus, & quam omni studio ac pietate demerebatur, obsequium ejusdem tanquam jugum intolerabile refugit ac declinat. Quid multa? fastidio postmodum tepor, tepori levitas, levitati immodestia, immodestiæ demum ipse rerum divinarum contemptus succedit.

L 3

Nihil

Nihil hîc dico, Adolescentes, quod terribilis quædam, & frequentior, heu! quàm par sit experientia non comprobet. Vos ipsos testes appello: repetite memoriam præteritii temporis: si quis vixus olim inter vos præter cæteros remissus ac deses in studendo, an non ille solebat esse pariter in ijs, quæ ad Deum pertinent, languidus plûs æquo ac tepidus? si quis ob negligentiam domi, ob levitatem in scholâ increpandus videretur; an non & idem propter irreverentiam in templis, immodestiam inter orandum, difficilem se, molestum, atque importunum exhibebat? tanta est aded, tam individua pietatem inter atque studendi diligentiam consensio, ut quisquis ab altera recesserit, ab altera continuò eundem deficere oporteat!

Jam ubi remisit semel pietatis sensus liquidior, & voluntaria quædam religiosæ mentis in res divinas propensio, quæ juventutis unicum contra morum corruptelam præsidium, unicum adversus omnes mali vel incursum, vel insidias propugnaculum est; mirum, si desidiosus adolescens quibuslibet ætatis illius scopulis impingat miserabiliter, & ad eosdem horribilem in modum frangatur? Nam cum ea sit humanæ mentis indoles, ut otiosa penitus non possit esse, sed aliquâ semper occupatione egeat, quâ, veluti pabulo quodam reficiatur identidem ac sustentetur; sentitis, Adolescentes, etiam me tacente, quid occupare necesse sit juvenis animum, quem tam Literarum, quàm pietatis fastidium ceperit: perspicitis, quibus pateat incommodis, quàm multiplex vitiorum genus incurrat. Nugis perennibus, ludo, damnosis lectionibus, societatibus perniciosis, & licentiori necessariò vitæ inserviet. Ludi furor, scitis, quæ non in mala miserum adolescentem præcipitet, si quando ipsius animum invaserit: à ludo nimirum omnis fere juvenum corruptela ducit initium. Hîc enim junguntur fa-

milie

miliaritates aleatorum, quorum ingenio nihil est licentius, & à bonis moribus alienum magis. Hic pejerare; hinc impias & sacrilegas voces fundere adolescens docetur: hinc pecuniâ emunctus suâ mille excogitat, & machinatur artes corrogandi aliam per fas & nefas, quam temere rursus effundat ac dissipet.

At quoniam nec ludere perpetuò, ut multùm velit, nec declinare licet quædam tempora, quibus, quantumvis studendi voluntate careat, habitare secum in musæo solitarium oporteat: quid faciat in his angustijs adolescens otiosus, qui nec studendi laborem ferre potest, nec vagandi foris, aut confabulandi licentiam habet? quo demum pacto longiorem & nimis importunam temporis moram fallat? Librum evolvat aliquem, quod unum in promptu est, ad sublevandum molestioris tædij fastidium. At quale par est amari ab eo librorum genus, qui tam pietatis osor, quàm eruditionis bonæ factus fuerit? vel quid titillare possit curiositatem adolescentis ejusmodi, nisi quod pravum, turpe & obscænum sit? Igitur miretur nemo, si juvenis otiosus nulla ferat manibus volumina, nisi quæ pudorem violent, & bonis moribus labem illinant; si amatoria opuscula, lascivas fabellas, liberiores jocos, mimicos & obsoletos sales rimetur cupidius, & suavius degustet; si nunquam vincere laboris odium videatur, nisi cum lutulentus & inficetus liber objicitur.

Hinc verò quanta perniciēs integritati atque innocentia! ut tenera mens, quæ naturâ suâ in vitium flecti cerea est, maximè si nullo timoris divini repagulo coërceatur, impuras obscenitatum omnium impressiones altè imbibit! ut curiosè multorum scelerum, quorum vel nomen hæcenus ignorat, notitiam ambit, ac perquirat! ut brevè turpissima quæque non refugit admittere, quæ legerit ab

alijs factitata ! frustra reclamaret interim conscientia, & periculi magnitudinem objiceret: jam obduruir dudum arcanis illis motibus, qui revocare adolescentem possent ad meliorem rugem. Otium nempe, quo diffluit totus, omnem bonis desiderijs obstruit aditum; aut, si qua suboriantur identidem, statim enata suffocat. Tum quasi sibi ipse non sufficeret ad ruinam solus, alios adjungit sibi nequitia comites, qui currentem ultro incitent, & ad perniciem festinanti stimulos adjiciant. Videasingere se se in eorum societatem ac familiaritatem, quibuscum vivere liberius putet, & parum castos agitare posse sermones, quibus & vitiatos concredere cordis infecti sensus nihil metuat.

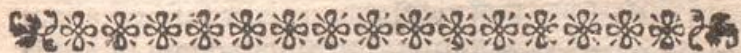
In hoc perditorum Juvenum consortio, qui nihil præter impietatem ac libidinem spirant, quas non ad artes malè fingitur miserimus adolescens? qualem ex tali disciplina scientiam reportat? Hunc verò gradum ubi semel attingit, jam ductore non eget: ruit ipse per omne facinus impellente nemine, & longâ feriandi nequiter, peccandique consuetudine factus in dies deterior, nihil est tam alienum à bonis moribus, ad quod facilè non descendat, atque adeò fecisse gloriatur.

Obstupescitis, sentio, ad tantam tamque immanem adolescentiæ corruptelam; vixque adeo fieri posse creditis, ut quis ex Otio tam perditus, tam depravatus evadat. Hoc tamen existimate verum esse, quod dico; atque illud retinete memoriâ sapientissimi juxta ac sanctissimi viri effatum; Portentum est, Adolescens desidiosus ac castus!

Videte igitur, Adolescentes optimi, quo tandem esse vos animo in studia Literarum oporteat! quàm meritò moderatores vestri studendi naviter necessitatem tam sæpè vobis inculcent; quàm prudenter in istud evigilent, ne quid mali & inertis
Otij

Otij vestros in labores irrepit. Nōrunt illi nimirum, non agi modò eruditionis ac doctrinæ rationem, quam vanam & inanem Otium efficit, sed conscientiæ integritatem, morum innocentiam, ipsam animæ vestræ salutem in apertum discrimen adduci.

Quamobrem oro vos etiam atque etiam, per eum quem habere debent Adolescentes ingenui, ac piè liberalitèrque instituti, quales estis vos, cujuscumque pravitatis horrorem; per studium tuendæ pietatis atque innocentiae, per salutem vestram, quâ nihil debet vobis esse antiquius, fugite diligenter ab Otio. Hostem illum, perditoremque temporis, infamem virtutum omnium scopulum prudenter declinate: ac si quid fortè illius veterinosæ labis vestrûm cuiquam iniustum esset, totum illud sic expurgate; ut, quem Deus à vobis repetit, strenuum deinceps, diligentemque in Literas animum afferatis.

DE PROMO VENDIS
DILIGENTER
STUDIORUM
LABORIBUS.

ORATIO XIV.

*Erudire, ne fortè recedat à te anima
mea. Jerem. 6.*

ET si quæ diximus nuper de Otio effectisque illius tristissimis, eam habere vim debent apud animos

mos